

**ผลของการมีส่วนร่วมต่อการลดความเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในเขตพื้นที่  
ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านฝายแก้ว ตำบลออย อำเภอบง จังหวัดพะเยา**

**พิสิษฐ์ สมงาม ,นพดล ทิวศิริ และวาสนา วงศ์ขัติย์**  
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านฝายแก้ว

ปัจจุบันสารเคมีป้องกันการกำจัดศัตรูพืช (Pesticides) เข้ามามีบทบาทและใช้ในด้านการเกษตรอย่างกว้างขวางและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ได้สะท้อนให้เห็นสถานการณ์ที่ชัดเจน คือ ข้อมูลปริมาณการนำเข้าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

ข้อมูลของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2553 มีการนำเข้าสารเคมีป้องกันการกำจัดศัตรูพืชมากถึง 120,000 ตัน โดยสารเคมีป้องกันการกำจัดศัตรูพืชที่มีการใช้มากที่สุด ได้แก่สารกำจัดวัชพืช ร้อยละ 74 สารการกำจัดแมลง ร้อยละ 14 สารป้องกันกำจัดโรคพืช ร้อยละ 9 และอื่น ๆ ร้อยละ 3 เป็นต้น (รูปที่ 1) ซึ่งพบว่า มีมูลค่าการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในประเทศมากถึงปีละ 18,000 ล้านบาท จากการประเมินของ World bank และ FAO ชี้ให้เห็นว่า จากการเปรียบเทียบการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า การใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชในประเทศไทยมีค่าสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ฝรั่งเศส โปรตุเกส ถึงเท่าตัว

นอกจากนั้น กรมสุขภาพจิต ได้รายงานการพยายามฆ่าตัวตาย พบว่า ในแต่ละปี คนไทยพยายามฆ่าตัวตายประมาณ 23,000- 25,000 ราย ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรที่พยายามฆ่าตัวตายด้วยสารเคมีร้อยละ 22 และจากข้อมูลสำนักระบาดวิทยา พบว่า มีรายงานการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ในการทำร้ายตัวเอง หรือตั้งใจรับประทานเพื่อฆ่าตัวตาย พบว่า มีรายงานการพยายามฆ่าตัวตายโดยใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช (herbicides) ถึง ร้อยละ 10.0 สารเคมีกำจัดแมลง (insecticides) ร้อยละ 8.65 ของจำนวนผู้ที่พยายามฆ่าตัวตายด้วยยาหรือสารพิษทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลปริมาณการนำเข้าและการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่มีมากขึ้นในปัจจุบันสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่เพียงแต่เกิดพิษเฉียบพลันเท่านั้น แต่การเกิดพิษจากการได้รับสัมผัสในระยะยาว อาจมีผลต่อ ระบบประสาท ระบบพันธุกรรม และการเกิดมะเร็ง จากการศึกษที่ผ่านมา พบว่า สารเคมีกำจัดศัตรูพืช หลายชนิดมีผลทำให้เกิดมะเร็ง ได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งตับ มะเร็งปอด และเม็ดเลือดขาวในเด็ก เป็นต้น

จากการคัดกรองสุขภาพในกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ตามแบบประเมินความเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ( นบก 1-56 )พบว่า การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการปฏิบัติตัวในขณะทำงานไม่ถูกต้องและจากการตรวจระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสพบระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัยดังนี้ ปี 2552 ร้อยละ 14.41 , ปี 2553 ร้อยละ 24.53 , ปี 2554 ร้อยละ 43.77 , ปี 2555 ร้อยละ 34.17 , ปี 2556 ร้อยละ 40.82 , ปี 2557 ร้อยละ 60.78 , ปี 2558 ร้อยละ 74.58 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นความรุนแรงของปัญหาตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้นทางผู้จัดทำจึงสนใจศึกษาความเสี่ยงจากทำงานในการสัมผัสสารเคมีของเกษตรกรในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านฝายแก้วเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน และเพื่อที่จะลดปัญหาอื่นที่ตามมาจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช